

HỘI ÁI HỮU BIÊN HOÀ

Website: <http://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái Hữu Biên Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị bài: **Tản Mạn Biên Hoà-Kỷ Niệm Thời Thơ Ấu-Cù Lao Phố** của đồng hương **Huỳnh Đào Nguyên**, đóng góp trên diễn đàn. Hội chân thành cảm tạ quý vị tác giả. Kính mời.

Trân trọng.

KỶ NIỆM THỜI THƠ ẤU CÙ LAO PHỐ

Thời điểm 1945-1946, tôi được bốn, năm tuổi nhưng có những việc còn nhớ đến bây giờ. Thời ấy, làng Bình Đa bên kia sông đôi diện một phần ấp Bình Tự của Cù Lao Phố còn là rừng hoang, chỗ ẩn náu của Việt Minh lấy danh nghĩa chống Pháp (*bây giờ là*

Khu Kỹ Nghệ Biên Hoà). Tôi nào, họ cũng bắt loa kêu gọi dân chúng tham gia mặt trận, hoặc họ chèo xuồng theo đường rạch vào Cù Lao (*lên bến ngay trước nhà tôi*) bắt dân đi đào đường, để xe của bọn Tây đóng chốt ở các đầu cầu (*thời này hai đầu mỗi cầu đều có bót, lính Pháp và đồng minh của họ trấn giữ*) không chạy vào ruộng bỏ họ, hoặc rải truyền đơn.

Nhiều đêm đang ngủ tự nhiên chó sủa dồn dập khiến tôi phải thức dậy với Ba Má tôi, và nghe những bước chân nhè nhẹ của một số đồng người, tôi hoảng sợ bèn khóc thét, leo tót ngòi trên bàn, run cầm cập.

Một đêm nọ, cũng nghe chó sủa vang trong xóm và một lúc sau tiếng súng nổ rền phía đầu cầu của hai phe đánh, trả; bỗng tôi nghe tiếng ồn ào, la ó thất thanh của những người cùng xóm: “*cháy, cháy, lửa cháy...cháy đâu? cháy đâu? cháy gì vậy???*”, lẫn lộn mọi thứ tiếng ồn ào chưa ai trả lời trong ánh lửa đỏ rực cuộn cuộn, gió đêm yên tĩnh.

Không lâu sau, được biết trường học của làng bị đốt cháy tan tành dưới sự bất lực của những gàu nước phải xách từ giếng lên...Tiếng súng vẫn chưa im thì xa xa một vầng khói lửa đỏ rực sáng chói hơn, cuộn cuộn vươn cao trong không gian đen tối, còn thỉnh thoảng kèm thêm tiếng nổ...Có tiếng áo nã thốt lên từ một ai đó từ xóm chợ chạy về cho biết là cháy kho dầu....(*Kho dầu hay hăng dầu tọa lạc ở ấp Phước Lư, cách đầu cầu Rạch Cát về hướng Biên Hoà độ vài trăm thước, nơi lưu trữ dầu xăng của Tỉnh*)...

Kết quả đêm ấy đem thê thảm đến cho dân làng chúng tôi là ngay sáng sớm tinh mơ hôm sau, một đoàn lính Pháp và Lê Dương ồ ạt

mình mang đầy súng đạn, mặt mày đờ đờ sát khí toả ra khắp làng, lùng sục khắp nơi tìm kiếm kẻ thù Việt Minh. Kẻ thù đâu không thấy chỉ thấy bọn Tây bắt dẫn theo những thanh niên vô tội đang làm ăn chon chát và các Ông Hương Chức trong làng về bắt tra tấn, đánh đập tàn nhẫn. Đến trưa, có tin một người Bác hàng xóm bị tra tấn chết, rồi quăng thây xuống sông và có nơi đàn bà bị hãm hiếp, thật khủng khiếp!!!

Điều tệ hại nhất trong những tệ hại là trường học không còn cho lũ trẻ chúng tôi. Thế rồi từ đó, phía sau các đình là “trường học” của chúng tôi (*tất cả các đình trong làng hầu như giống nhau, phần trước trưng bày bàn thờ, phần sau rất rộng nơi dành cho Hương Chức trong áp tụ hộp chè chén, sau khi cúng tế; và trường học lúc đó chỉ có 3 lớp nên phía sau đình đủ cho học trò sử dụng*).

Dù vậy vẫn chưa yên, chính tôi đi học chỉ 3 lớp sơ cấp mà phải chuyên qua 3 đình từ Tân Mỹ ra Bình Kính rồi đến Thành Hưng.

Mặc dù Cù Lao không rộng, đường sá không xa, học sinh học ngày hai buổi sáng và chiều, thế mà trưa một số chúng tôi ở lại trường. Do đó mới có **Chuyện Cơm Mò Cau**.

Ở thôn quê, nhà tôi cũng như nhiều nhà khác có trồng nhiều trầu, cau để ăn hoặc bán. Cây cau giống cây dừa nhưng nhỏ hơn, thân đứng thẳng, một chùm lá ở trên ngọn xoè ra như một cái tán che nắng, phần ôm vào thân cây gọi là Mò, cả hai phần mò và lá gọi là tàu cau. Theo quy luật biến hoá, tuần hoàn mỗi lần có lá non mới mọc ra ở trên thì lá già bên ngoài phía dưới trở nên vàng và tự động buông ra khỏi thân, rụng xuống đất.

Mỗi lần một tàu cau rụng xuống, Mẹ tôi dành phần cọng lá để kết

vài cọng lại làm chổi quét sân, còn tôi cắt lấy phần mo mới để chiều tối trước khi đi ngủ đem bỏ vào lu nước ngâm. Ngoài việc cơm nước cho gia đình trong ngày, Mẹ tôi còn phải lo phần thức ăn cho buổi sáng hôm sau, những ngày chúng tôi đi học. Sáng nào, Ba tôi cũng thức dậy từ lúc bốn năm giờ nấu cơm thật nhão, lấy mo cau ngâm mềm nhồi cơm thật nhuyễn, ép cứng lại rồi cắt ra từng miếng nhỏ, thơm phức mùi mo cau chấm với nước cá hay thịt kho hoặc ăn với cá khô chiên... Ôi ! không còn gì ngon bằng!!!

Lúc ấy, tôi chỉ biết ngủ dậy có cơm, ăn ngon rồi đi học, vui chơi, thoải thích ở tuổi bé thơ. Ngày nay ngồi viết lại những kỷ niệm này, lòng thấm thía hơn miếng cơm ngon thơm ngày ấy còn vươn mang TÌNH CHA, NGHĨA MẸ vô bờ bến HY SINH ĐỜI MÌNH cho con cái, trong hoàn cảnh khó khăn của thời đại.!!!

Ba lớp học ở trường làng chóng qua, muốn tiếp tục học các lớp Nhì, lớp Nhứt phải di chuyển về Trường Tỉnh Biên Hoà cách làng khoảng ba, bốn cây số. Mỗi sáng dân làng đi làm, đi học, đi chợ hay muốn đi đâu bất kỳ muốn ra khỏi Cù Lao đều phải ngang qua **Cầu Cổng** -cổng độc nhất- để ra khỏi làng, vì thời ấy bốn đầu cầu đều bị bọn Tây trấn đóng giữ an ninh; chúng làm một cái rào bằng kẽm gai, bảy giờ tối đóng lại và sáu giờ sáng mới mở ra.

Sáng nào trước giờ mở cổng, mọi người lũ lượt đến, kẻ trước, người sau, ngồi, đứng, nói, cười, ồn ào, náo nhiệt như cái chợ chồm hổm. Bọn nhỏ học trò chúng tôi len lỏi ra phía trước gần cửa rào để chờ đợi và chuẩn bị khi thằng lính Tây lừng thừng từ đầu cầu Gành bên này đến kéo rào là ...hè nhau chạy...cho kịp giờ học buổi sáng. Học xong ngày hai buổi, buổi chiều cùng các bạn ở Chợ Đồn, Tân Vạn, Tân Hạnh về chung đường lại rủ nhau chạy ...đua thật là vui...!(Làm gì có được chiếc xe đạp để đi!).

Nhắc lại những kỷ niệm thơ ấu, lòng cảm thấy vui như ngày nào...Nhưng như các bạn trẻ hôm nay không thể nào tưởng tượng được năm, sáu mươi năm trước, dân chúng Việt Nam nói chung, trong đó có bọn trẻ chúng tôi, phải vui sống, vươn lên... trong hoàn cảnh nhiều nhương của đất nước....

Huỳnh Đào Nguyên